

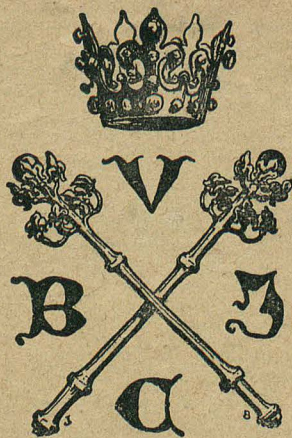
24776

I Mag. St. Dr. P

Przystawa Arrianska, która się Koronie
Polskiej podczas wojny poweńskiej
przytusiła.

Przystawa Arrianska

24776 3581

24776

431
12 | 2 66
72
12
3. 15

PRZEWAGA
ARRIANSKA,

Która się Koronie Polskiej,
pod czas Woyny Szwedzkiej
przystużyli.

Wydana przez Szlachcicá Polskiego,
Pod ten czas Miastá Krákovskiego
Obywátelá.

Handwritten notes and signatures in cursive script, including names like 'Johann...' and 'Johann...'.

2071 m. 1702

2472-3

Pol. encas Miasta Krakowskiego
Opuscula

Si licet non deserviat pro ha gratia
Si tu bu lio infidelis presunt non modo

(2)

PRZYSŁUGA
ARRIANSKA,

Niez jest / dosyć głośna / po wszytkiej Koronie Polskiej: iako sie swoey Oyczyźnie Arriani przysłużyli. A by sie nieznáydowali rożnych stanow ludzie / ktorzy sie ich patrocinium podeymują / bylby labor superuacaneus, pismem to oglašać: ale że jest takich niemálo / choć y (czego sie Pánie Boże požá!) z Kátholikow / ktorzy Erekuciey / dekretu ná nich / ex voto Sacrae Regiae Maiestatis, ferowanego / przega; wycisnął to ná mnie Amor Patriae; żebym wszytkim Stanom Koronnym przypomniał: iák sie Koronie Polskiej Arriani przysłużyli: żeby z tad / boni Ciues Patriae, zdrowym rozsádkiem osádzili; iesli Arriani sa godni iákiego faworu / w tym krolestwie / ktore w rece nieprzyacielskie wiecznie podać vsilowali: iako to / w tym krotkim Pismie pokaze.

I.

Arriani / sámi sie w Krákovie z tego chelpili: że w Szwedow nád wszytkie Dissidenciy / wielkzy fawor / y konfidenciy / sobie przez to ziednáli / że y consilio, y neruo belli copiosè oblato, do Polski ich záciágneli: tego sie mshczac / że ich confessiy w Wárszawie spalono: y Auehorá wygnaniem skarano. Zesnáć to musza wszyscy / ktorzy pod czas oppresiey Szwedzkiej w Krákovie mieszkalí: że żaden z Dissidentow / áni z Kátholikow / w takim posánowaniu y Wircá nie byl / wiátkim byli Arriani: po nich / Żydzi: y Szoci. A wydal ten áffekt Wirc w liście nápisánym do Kázięcia Siedmigródzkiego: ktoreg Kopiy / Wielmożny Pan W L A D I S L A W R A K O C Y, Kátholik pobożny / Zacnemu iednemu / Podgorza ná

2 2

hego

tego / Pánu / ná ten czas w Węgrzech mieřkájącemu pokazał.
W tym mu liście / osobliwie zálecał Arriany y Zydy: zowiac ich
naźwiernieyřemi swemi ádherentámi: y czego sis nie spodziewał (sto-
wá sá tego) odważnemi / w rzeczách wojennych Kawálerámi: y ná
podrázdách przeciw Polakom nielitosciwemi Wojownikámi. A
záprawde / nápatrzylichmy sie / ktorzychmy pod ten czas nieřcze-
řliwy w Krakowie mieřkáli; iáko z wielkú odwagú Szwedom Ar-
riáni służyli: iák pilno y ochotnie z listámi / do Prus / do Śląskú /
do Węgier biegáli: z iákú pracú y odwagú / wřytkich zamysłow / o-
broncow Koronnych spiegowáli: y Szwedom o wřytkim znák dawáli

II.

Pelen tego byl Kraków / że ieden Arriánin / ktory wielkich
Szwedzřich faworow doznawał / z Wieliczki / do Obozu Mogilskie-
go przyiechawszy / gdy w nim wielki nieporzádek / y pńátyki po-
strzeęł / prořto ztámtad do Krakowú iáchal: y Wircowi / o tym
co widział / dal znák: y teyże go nocy ku Mogile wypráwił.

III.

A drugi teyże krowie Arriánin / w wielkie y Szwedow poz-
ámiewisko przyředł: gdy pod Tyncem / wrękomo sie z Szwedámi
potykák chciał: á gdy do rzeczy przyřlo / z pláczem sie Szwedowi
modlił: żeby go zá wierzniá wziák ráczył / záczył z tákiego Kawá-
lerá řydzili Szwedowie: y mawáli on wierřyć / ktory Poetá o iák
kleysi Kobiécie nápisal.

Hic quia pugnabat, tanquam qui vincere nollet

Haud ægre est victus proditione sua.

Przeřydzienia tego / te przyczyne Szwedowie dawáli: że widzieli /
że ten mily wierzien / ták wielkú miał z Wircem kompaniú / iákú
rzadki Szwed. Z nim zásiadał: z nim sie bántetowal: z nim gra-
wal: z nim swe zamysły konferowal: lubo ná inře wierznie / dáleko
zacnieyře byl tenże Wirc bárdzo okrutnym: iáko tego miedzy in-
řemi / pod Tyncem poimány Kotmistrz / Pan Wilkónski doznał.
Je nie wspomnis tych / ktorych w Tarnowie / y gđzie indziej / w do-
mách pobrano.

IV.

Pátrzał y ná to wšytek Krákov: iákie tryumphy Arriani Szwedom po rozgromie Mogilskim/ Tynieckim/ Wárszawskim czynili: iákie z Kátholikow syderstwa stroili: iáko obelżywie Náiásnieyša Krolowa náše vdarwali: iáko táže stomotnie Náiásnieyšego Krolá Páná nášego lžyli: že go y Kroleu zwać niechcieli; ále tylko IANEM KAZIMIRZEM.

Tuž kto wypowie / iáko Náswietša Pánne Mátké Božé / świec ych Polskich Pátronow / y sam Náswietšy Sákráment rownie z Žydami bluznili: osobliwie sie z tego čiešac: gdy widzieli / Žydow / Kielichy / Monštráncye / y inše naczynia Košcielne / kupuicacych / y przedáicacych.

V.

Do tego / sámí Szwedzi od Mogily powróciwšy / wšlos to mowili: že sie nie spodziwáli: žeby sie ktorzy Polacy / przeciw Poslákom ták okrutnemí ználešć mogli: iáko byli pod Mogilá / Arriáni / Žydzí / y Rucpzytkowie Krákovšcy Szoci: ktorzy / zábitych z bud wywlozylí: odzieráli: y ná trupách swego oreža probowáli: zábitych rozčínáli: kholi: niedobitych dobúáli. Točmy od sámých Szwedow / pod čas obozu / Jáśnie Wielmožnego Jého Mošci Páná Mářšálká slyšeli: ktorzy šciššego swego obleženia přyczyné Arrianom przypisowáli: twierdzac: žeby byl Wirc o wšstapieniu z Kráková tráktowal: gdyby go byli / Arriani / Žydzí / Szoci nie zátrzymywáli.

VI.

Arriáni táže / po zálošnym pogromie Wárszawskim / wejšlo triumphowáli y listy rozpisowáli: w ktorých potege Szwedzka pod niebiosá wynošili: á Náiásnieyšego Krolá Polškiego srodze zelžywie vnižáli: iáko to znáć / z jednego Uniwersalu / ktory Wircowé nápisáli w te šlowa;

Krolá Iego Mości Szwedzkiego Generał
Máior nád Infanterią, á Gubernator
Krakówski.

W Szem wobecz y káždemu z osobná, Ich Mościom Wo-
iewodztwá Krakowskiemu Obywátelom do wiadomo-
ści poddję. Iáko zá Szczęśliwa przychylnego Niebá Influen-
cya Krol Iego Mości Szwedzki, Pan Moy Mitościwy, sławna
ná wsystek Swiát Victoria pod Wársáwa otrzymał nád Kro-
lem Polskim, ktora iáko do dálszych pomyslnych powodow Kro-
lowi Szwedzkiemu Pánu memu Mćiwemu otworzyłá wrotá,
táK Krolowi Polskiemu wsystkę do pokrzepienia się možnosť
odięłá. Azátym Szláheczki stan przy bláhey zostáwila ná-
dziciey, žeby wiazáním się do fákciey Pánow niektorych y u-
stáwicznym Pospolitego ruszenia knowániem miał co sprá-
wić. Aprzetoz ná ták srogim odměćie zostáwíacym Woie-
wodztwá tego Obywátelom, y zá powodem wrodzoney Krolá Pá-
ná mego dobrotliwosti, lubo nie zástuzonym, áto iednák táská-
wa iego ofiárnię Protekcya: przyrzekáiac im bezpieczonego
w Máiętnościách swych mieszkánia, y swobodnego Gospodáro-
wánia, byle się tylo chćieli od swowolnych kup odláczyć, á Po-
spolitego ruszenia wyrzecz. A ieśli by ktory nie przelomiona
krnabrnostíá zdięty, nie wdzięcznym się stáwiał przeciwko o-
fiárowáney sobie w tym Vniwersale tájce Pánskiey, á postáre-
mu Pánom niektorym, iáko niewolnik iáki, postusny bydź wo-
lá; ten niechay pewien będzie, že go nie uchronna káźń Krolá
Páná

Pána mego ogniem y mieczem prześladować będzie: náwet
moca Vniversálu tego; rozwiązuiemy ręce wśyiskim Vrzedni-
kom; Slugom y Poddánym; zeby takie buntowniki nieukro-
cone: zabiáli, y głádzili. ktorzy przysluge pewnym Scrutini-
um dowiedziona, połowica ich dobr, uwolnienie, od Pánszezyn,
y Robocizn wśelákich, nágradzać obiecuiemy. Co dla lepszey
pewności, y Pieczęci przytozenie y Ręki własney podpisem wd-
ruię y roboruię. Dat: w Krákovie Die, II. Augusti,
Anno 1656.

VIII.

W tym sie liście / iák Rethoryká Nerianow / ták hostilitas bonorū
Patriæ Ciuium wydała. W nim potatna tyránna Szwedzkiego wia-
ktorya / sławna ná wśytek świat zowia: w nim wysce potege
Szwedzka wystawia: w nim dosyc contemptibiliter, o Náiás-
niejszym Krolu y Pánu nášym / o Woyskách koronnych / yo wśyts-
kim stanie Rycerskim mowia. A bárbara Patriæ Ciuium hostili-
tas wydaie sie w tym: że sie wazyli / rozwiązowác ręce slugom y
poddánym / ná to / zeby Pány swoie / y ludzie Rzeczypospolitey
wiernie / á Oyczyznie miluiace / zabiáli: y głádzili: obiecuiac / tá-
kim Pánow swych zaboicom / połowica dobr / Pánow zabitych / w
wolnieniem od pánszezyny / y robocizn wśelákich nágradzać.

Tu niech sobie oczy przetra: ktorzy sie wiec do bráterstwa Nerias-
now odzywáiá: ktorzy ich / obróncami Szláchectkich wolności zos-
wia: ktorzy ná ich mezbożność / y przeciw Naswierzey Márcce
Bozey / przeciw Synowi Bożemu / y Duchowi swietemu / przeciw
wśytkim Wiáry swietey artykułom bluznierstwa / przez spáry pá-
trza: tu mowie / niech obacza / iáká milosć v tych Pánow Bráci
ználezli: że ich / własnym chlopom zabiác rozkazáli: y zabiánie
ich drogo oplácać / ácz z cudzey kálety obiecáli.

IX.

Z przec sie nie moga / że tego listu Authoramj byli / Neriani:
bo jeden

bo żaden przy Wircu nie był / ktoby tak wysoko Polszczyznę mowić
abo pisać mógł, iedno Stegman / Lubieniecki / Wespazjan Szlich-
ting: ktorzy w Wirca wstawnie przesiadzieli: iego Wielkiemi
Sekretarzami byli: tak że sie Sarsen stodoje na to starył: że Wir-
wiecey tych trzech Arrianow do rady używał; niżli iego: y inszych
Szwedzkich Obersterow.

Tychże iego Sekretarzow / duch Ministrowski / wydaie sie w
słowach przysięgi / obywatelom Krakowskim nakazaney: ktorey
słowa te są.

X.

PRzysięgam P. Bogu Wszechmogacemu w Troycy s. iedy-
nemu, tym cielesnym Iuramentem moim: iż będąc pod
Protektia Naiásniejszego y Napotężniejszego Xiążęcia,
á Pána P. Karola Gustawa Szwedzkiego, Gortskiego, Wán-
dalskiego Krolá, y iego potomkow, iako Korony Szwedzkiey,
onym wiernym chcę bydź tym sposobem; iż nigdy na takowym
mieyscu znáydowác się nie będę, gdzieby o Krolu Iego Mości y
iego rzadach, y Armadzie, złośliwie mowiono, albo traktowano
y co namniey máchinowano. Ieżelibymnie też, co do wiadomo-
ści doszło; tedy zaraz Iego Mości Pánu Gubernatorowi
Szwedzkiemu, albo iego następcy obiáwić, á nic nie táić chcę:
á osobliwie przeciwko w zwyż miánowanemu Iego Mości Pá-
nu Gubernatorowi, y innym Officierom, á Zolnierzom rute-
cznego Gwárnizanu, nic nie chcę praktykowác: albo inszym
z moia wiadomościá dopuścić czynić: coby Gwárnizanowi
Iego Krolewskiey Mości że škoda y zguba b, dź mogło. Chcę
się też wśelákiey korespondenciey škodliwey tak w mieście,
iáko y za miástem strzedz: á gdziebym o takowych wiedział,
tedy zaraz onc Iego Mości Pánu Gubernatorowi obiáwić
chcę.

zdrzucić nasze szczyrożyczliwe przestrogisá przetoż w sy-
stich ogulem, y kázdego z osobná, w tey mierze przyiacielsko, y
wprzymie przestrziedz mialem zá porzeczna: żeby iuż teź
kiedy wždy postrzegšy się, zá lada wiatrem wiešci próżnych,
więcey się nie wnosili: ále nádzicieg obietnic nieskutecznych
odrzuciwšy, bezpiecznieyszey, y pewnieyszey chwycili się drogi:
á uczyniwšy sobie pokoy, do Domkow, y roley swoiey się powra-
ćali: y zá oddaniem znošney y skromney Stácyey; siedzieli so-
bie ćicho y swobodnie; ázby się wbtáganemu BOGV, to Kro-
lestwo, zupełnym y doskonałym pokojem, znowu náwiedzić w-
podobáto. Kto tey rády moiey wstucha, záłowác tego nigdy nie
będzie: á odporni, y w oddawaniu stáciey niedbáli, y złošliwie
sprzeczni, iáko nieprzyiaciele, ogniem y mieczem od nas prze-
śládowni będą. Do czego przystępować z ciężkošcia nam
zawsze przychodzi: wolemy bowiem mile, iáko z przyiacioły
że wšytkiemu się obchodzić, y zyczliwa kázdemu byđ wygo-
da: gdybyšcie tylko serca swe sami do konfidenciey ku nam skło-
nić, y w dobrej z nami korrespondencyey żyć chćieli. Dan
w Krákovie iedenástego Dnia Máia. Roku Tysiacnego,
Szczesetnego, Piędźiesiątego Siódmego.

XIV.

Rzecz tu samá mowi / że listu / z tak wyšoká Pošczyzna / za-
den Cudzoziemiec koncipować y pišać nie mogli. Musša sie tedy
Arriani przyznáć / że w tym lišcie / wše żeby záćaiwšy / owczym
sie glosem ozywáli: y że iák tego listu / tak y inšych Uniwersálow
y Pišm ná wolnošci Szlácheckie nástepniacych / Authorámi byli.

XV.

Opušcam tych przysługi: ktorzy przy Szwedách / áž do os-

skątniego ich do Dámey wstąpienia pułkowniczylł: lud zbieráli: y do Szwedow gromádzili / przy nich aż do upádu zostájac. Teg zámilzeć nie moge / że ciż Arriáni / nie tylko piorem / ále y mieczem / ná krew sie Szlachecká rzucili: Principem Senatus, Jáśnie Wiel moznego Jego Mości Pána Krákovskiego / po zdrádzieckim / y práwie Judasowskim oblápianiu / y pocálowaniu náciácháli: cze ladz iego pozábijáli: iego sámeo stódze zránili: y zá vmárlego odes fli. W ktorey sámej zbrodni / pokazálo sie: coby Arriani czynie chcieli / gdyby ich maleuolentia potestas responderet. Niech bedzie Bog błogostáwiony / że ták siogi kriminal ácz dosyć niery: chlo / spráwiedliwe karanie odniosł.

XVI.

Arriani tákże / do Polłki / Kákocego / z Węgierskimi / y Ró: záckimi rábowníkami záciagneli. Przec sie tego nie mogá: gdyż táwno iest: iák czesto do Węgier / to Czchowskiem / to Dopczyckiem / to Sámbořskiem gościncem wylátywáli: y do Kákocego wzeszáli / y Krákovskich obleżeńcow / o bliskim Węgierskich posútkow przyšciu / wperwáli.

Záczym cokolwiek Węgierska irrupeya / škod Koronie Polłskiej uczynila; cokolwiek krew Szlacheckey wylála; cokolwiek máietno: ści Polłskich popalila / wszytko to Arriánskiej Przysludze ma byđz przyczytano. Ználi to Węgrzy: iák wiele Arriánskiej zyczliwosci byli powinni: dla czego / ich też ná Wielkie Krákovskie rzady / y ná inše wysokie wrzedy wystáwáli: stacye im náznázáli / y Má: ietności cudze rozdawáli. Owo zgóla / zá wielkie ich przyiaciele ználi: y wšelkimi im saworámi wdzięczność swoie ošwiadczáli.

XVII.

Ztego co sie do tad powiedziálo; niech wšyscy Koronni Sy: nowie osádzá: iesli ci Patria Perduelles, godni tego / aby ich w Koronie cierpiáno. Niezbožney ich Sekry / y tam nie cierpiá / gdzie naywieksza iest Religionis libertas. Iesli słusnie / ábo niesłusnie / w to sie wdáwáć niechce. Jáko Cuius Amans Patria, omnibus Regul Ordinibus, to tylko przekładam; że iesli Arrianom y Ży: dom /

chcę. Nie mam też żadnego wdom swoy, luba na krotki, lubo
na dlugi czas przyimowac, zeby m onego imię, kondycya, albo
y sprawę, lego Mości Pánu Gubernatorowi, zaraz nie miał o-
powiedzieć. A i eżelibym też, coby nie miáto się zná, dowác
w tey moiey przysiędze, y obietnicy, tak dlugo poki woyná tá
trwác będzie, dosyć nie uczynit, tedy mnie od tey wiary zła-
mánia, żadna excepcya, Infamiey tak doczesney, iáko wieczney
nie ma uwolnić: iáko przymuszonego: symulowanego, y z ser-
cá nie dobrze uczynionego Iuramentu: y iáko dáley te wymow-
ki bydź moga. Ani mnie też ápæna periurij, nie ma uwol-
nić, żadne Duchowne, y Swieckie prawo: żadne Xieckie, Bi-
skupie, Papieskie y Kátolickiego Kościoła odpusty: niech bę-
da ordinaria y extraordinaria, y iákiekolwiek nazwane bydź
moga, ktorych wšytskich beneficia wyrzekam się, tym sposo-
bem: Ze mi nigdy nie máia bydź pożyteczne y ná wieki: ie-
żeli krzymoprzysięgę: do czego mi P. Boże dopomoż w Troy-
cy świętey iedyny.

XI.

Arriani tákże / po Wárszawskim pogromie / feroki registre
imion swoch nápisáli: Szwedzkiemu tyránnowi zwyciestwá winu
suítac: á dobrá mu swoie / y wiekie pieniadze do dálszych wojen-
nych progressow ofiaruítac: Ten Register snádź / przy porażce Szwes-
dow pod Regnowem / dostal się wiece ktoregós Regimentarzás
Woyska Polskiego. Co i eśli ták i eśt; zyczylbym: zeby ten zdraya-
cow koronnych poczet / wydrukowano: zeby w wšytskich obywatel-
low koronnych / iáko perduelles, y proditores Patriæ, w wie-
cznym zostawáli obrzydzeniu.

XII.

Arriani tákże / gdy Szwedom posilkámi Rákuskiemi grożono;
B wydáli

wydali piśana Przeszroge: ktora chlopom stacya wozacym rozda-
wano / do roznieśienia. W niej zapewne twierdzili o śmierci Jeg
Krolewskiej Mości: y Komenda Marszałkowska potrzasała. A
potym gdy tych posiłkow dlugo widac niebyło / taki Uniwersal
pod imieniem Wircowym napisali.

XIII.

Najiaśniejszego Krola I. M. Szwedzkie-
go, General Maior, a Gubernator
Miaſta y Zamku Krakowskiego.

W Szyſtkim wobec, y każdemu zoſobna Małey Polſki,
a mianowicie Woiewodztwa Krakowskiego, tak ſtanu
Szlacheckiego, iako Mieyſkiego, y Wieyſkiego obywatelom, do
wiadomości podaję. Ponieważ z wielkim zalem patrzac na
to muſzę, iako niektorzy nieſpokoyni Pánowie, w niem blaká-
ne co raz to bardziej w prowadzac was wſtuita labirynty;
tak, że was na to, abyście opuściliſy dobra, y domki ſwoie mile
zwierzęcy raczey, niż ludzki, polſiach y gorach tułaiac ſię
żywot prowadzili; namawiaia: potym y przymuſiaia: a przy-
tym, dochodzac tego, że przyczyna iſtota Waſzego nieſzcze-
ſcia takiego, ſa zmyślna, na waſze oſbukanie, dowcipy, pomie-
nionych Pánow: ktorzy potrzebuiać tego, żeby w zamieſłaniu
rzeczy zoſtawaly; zmyślonemi y fałſy; wemi was tylko karmia
nádzieiami: obiecuiac, to od Wſchodu, to od Zachodu, to od Po-
łudniá, to od Pólnocy malowane iákieś poſilki: ktorych że do-
czekac ſię do tad nie mogliście; iáwno ieſt wſy; tkim: a iednak
znádyduia ſię niektorzy, tak płocho y ſkwápliwie wierzacy, kto-
rzy pociągac ſię dáia do buntow, y do ſwownych kup, w tył

duo liberè, quod sentio profiteri: iż *ktorym nie tylko my Kátolicy, ale też dissidentes in Religione powszechnie zdawną przyiażn wypowiedzieli, z temi sa nic niechcę, ani mogą mieć commune.* Dissidentes in Religione gdy miánuig, tym sámym excludo à nostra Societate, ktorzy sine Religione, bo sine Deo viuunt, a tacy sa impuri Arrij Sectatores. Ztad lubo widziemy o sćianę, cáte Prowincye, nápełnione ludźmi, co v nas Nomen Dissidentium præferunt, jednak niemáia pobrátynstvá żadnego z temi, co Christum verum esse Deum negant: zdczym y v nas, brak miedzy rozroznionymi od Kościoła prawdziwego, nie dopiero nástał. Zawsze pod tawa tá brzydka sektá rezydowátá: y wzbić się iey namnicy ku gorze niedopusćit przez ten czas, ani libertatis nostræ, ani confæderationis prætextus. Mituię ia libertatem, y wolę nie żyć, niżeli ż, ć bez niey, ale veram & ordinatam. Lecz kiedy degenerat in licentiã, albo co gorssa in impietatem, iáká y w Piekle exulat, (albowiem & Dæmones credunt & contremiscunt: tedy nieślusna y niegodna: aby miedzy námi mieysce, albo respekt iáki mieć miátá. Więc pod ptaşecz Konfederáciey darmo się tá impietas ćisnie. Waskim ten dosyć kroiem conniuentia Przodkow náşych wytatátá, in gratiam tych, ktorych jednoş Credo, jednoş Baptisma, copulat známi: lubo inne fidei essentialia, separant: a nie dla tych, co bez wiáry, bez Chrztu, miedzy námi się wwiáiac, mowia, cum insipiente in cordibus suis, non est Deus. Ieśli idzie de prerogatiua nobilitatis: tey że vltro derogant swym niedowiarstwem, sibi imputent. Crimen Laesæ enormiter diuinæ

maie.

Maieftatis confunduie ich z Pogánstwem: y spráwuie to: iż id-
ko oni z Bogá Prawdziwego czynia prostego (że tak rzekę)
Manas: tak też de ipsorum nobilitate inter nos dubitatur.
Wczym choć nie zaśtá lex publica; lecz praxis Regni con-
tinua stoi pro lege: że viuunt miedzy námi inglorij: próżni
honorow y dignitarstw: zámśe gradu inferiores: nigdy nam pa-
res dignitate: w krzeszá Senatorskie niezásiadaiacy in Thea-
tro Reipub. Czego iednak nie brat sobie do tad Ordo Eque-
stris, zá żadne præiudicium: widzac że przy Fámiliey zostá-
ia postáremu omnia decora, choć Personæ zá swoje demerita
vapulant. Przeto y Przodká Wászey Xiazęcey Mości,
ktorego w liście swym do mnie specifikowác raczyś, choć nie
bárzo zdobyto transfugium do tey niepoczesney sekty, żadna
iednak diminutia przez to nie nastąpiá w splendorách Do-
mu zacnego Wászey Xiazęcey Mości: Pogorowiu ozdobom sta-
nu Slácheckiego nie przez to non decedet, owśem accedet,
gdy temi co go specia byákowác zwyczajnie będzie. Exter-
minium ludzi tych, Bog widzi non intendo; owśem ilekroć
de facto postępowác z nimi chćiano, zem ich zástániá: fidei
ipsorum appello: Ale że poczełi názbyt abuti lenitate no-
stra, y nie tylko uż virus suum bárdzie wśedy spargunt, vt
inficiant animas, ale też minas intentant, vt perturbent
Remp. niedziw że niektorzy z nas, biora przed się modum
humiliationis ipsorum. Aby iednak to swym porzadkiem stó
życzę, y przestrzegác tego będe. Hispánska inquizycya, albo
Cleri supremum Dominium, abyśmy ná się wćiagnác mieli
przez to, co sami o sobie liberé decernemus, próżny iest nie-

dom / tak scogie kryminaly impune wyda; beda sie znouu / spe
impunitatis, gorzkiego wazyć.

Czyby nie byla rzecz slusna / zeby ci / ktorzym / tak kwasneg
piva nawarzyli / sami go pili? Krakciami nowemi / Akczami nies
slychanemi / Poborami / imi dalej / tym bardzieszymszeje trolestwo:
a przecie na placu wydolac nie moze. Wieleby sie utracilo zaslu
zonego zoldu: gdyby dobra tych zdraycow dobrze zasluozonym zol
nierzom / abo na wiecznosć / abo in feudum, abo na wytrzymas
nie dawano: gdyby na Zydy poglowne / choc po iednym czerwos
nym zlotym wlozono: coby im nie bylo cieško: boby na to ledwie
kilka dni post bogatym nakazawszy / wszytkoby wyplacili: abo /
gdyby Urzedy Jupne / nie perfidis Arriamis, ale bene meritis mi
liribus dawano / zeby w starosci swey / przy lekkiey Jupney pracy /
z wyslugi sie swey cieszyć / y pokoiu iakiegokolwiek zazyć mogli: abo /
zeby na Szoty / ktorzy sie iawnemi y w Litwie; y w Koronie Pola
skiej / zdraycami naszey Oyczyzny pokazali ustawiono abo poglos
wne / gdyz oni / na Kronwellá / wiecey niz na obrone Polski wy
daja; y z nich niektorzy / osobliwie Hunter / Jungá / Phorbes / wiel
kie z Krakowa Szwedom skarby do Szczecina y do Lipska y Wroclaw
wia wywiezli / abo to: zeby co Szot; iednego za sie / swym kostem
Mustietera do woyska stawil.

XVIII.

Perfidia Arrianska wszytskich sie Urzedow niegodna stala:
A bronie sie nie moze konfederacja Dissidentium: bo ich sami Dis
sidentes, miedzy soba znac niechca: y na kilku Seymikach wysly
manifestacye: ktore Arriany od Dissidentow odrzuca: y za nie
wierne y niezbozne / (co im y na Colloquium Torunskum rzezono)
poczyna. A nad to / Wieczney Pamiaci godny Pan y Senator /
Jasnie Wielmożny Jegomosc / Pan Wojewoda Krakowski STA
NISLAW LVBOMIRSKI; iasnie y wzenie tego dowiodl Hig
żeciu Radziwilowi / w listcie o tym do niego napisanym: ktory tu
na wieczna pamiatke przywiode.

XIX.

Responſ Iego Moſci Pána Woiewody
Krakówſkiego, ná liſt Xiażęcia Rá-
dżiwitá, Hetmána W. X. L.
około Arrianow.

T Ak to ieſt: iż konferencye poufále ſłuſnie záchodzić
powinne, miedzy námi ktorych mimo ordináryjne vin-
cula, lubo pokrewnoſci, lubo przyiáźni dobrej, wiążę powin-
noſć Senatoſka do záchegánia wſyſtkiemu ná Rzeczpoſpolita
niebeſpieczeńſtwu. Záchyć nie mogę chyba mile interpreto-
wáć, przyiáźne Wáſbey Xiażęcey Moſci ozwánie ſię mi, y de-
ponowáć in ſinum meum liberi ſenſus, około terážnieyſzego
ciężkiego ná Oyczyznę pároxizmu. Wprawdzie z początku
rozumiałem że principale ſymptoma tknać miałes Wáſzá
Xiażęca Moſć: y gdy wſędy arma ſtrepunt, wywieſć mię
ná woienny raczey diſkurs, iáko ſtárego Zoldata, niżeli ná
Theologiczny: áleć nē ſic quidem malē. Ponieważ iáko ná
káždym mieyſcu, ták y w Obozách, piękna rzecz, pytáć ſię
o Bogu: dla czego nie tylko Theologow, ále też Exercituum
Deus tytułue ſię. Dotych ſámych, co ſine ipſo viuunt, á ſa
teraz in Quaſtione, znáć ſię on niechce: ále y z nas żaden: co
credimus in Nomine Vnigeniti Filij Dei, znáć ſię nie po-
winien.

A że Wáſzá Xiażęca Moſć, zdaſz ſię przy nich opowiedáć;
nie wierzę, ábyś to ſzczerze miał czynić: lecz álbo to impor-
tuna ipſorum iñſtantia extorſit, álbo Wáſza Xiażęca Moſć
zelum meum doſwiadczaſz. Quidquid ſit, ia nie mogę ie-
dno

ktorych skrupul, albo metus: zwłaszcza że nie nowego in negotio Religionis nie introducitur, ale tylko prawo dawne, y zwyczaj deklaruie się. Nic niewatpię, że Wasza Xiążęca Mość, pro suo alto iudicio, zechceß idem sentire zemna: y obyczajniemy od tad factum tym; ktorych zdawna indignos omni fauore osadził zguanie wßystek Orbis Christianus. Iasę z tym powtore, y potrzećie deklaruię, że conuersionem ludzi tych opto: non euerßionem. Ale ießli insolescere pergent, iako poczeßli; tedy nie tylko chudobę moię, ale teß residuum wycięnczonego lätę, y pracami zdrowia, ochornie, y odważnie opponam niezboßnym ich zamysßom. Oddaię się zätym. Sc.

XX

Z tego listu / iasna rzecz iest: iakie bylo / o niezboßności Sekty Ariánskiej / Przejacnego tego / wielce rozsádnego / y ob singularia de Republica merita wieczney pámieci godnego Senatora / rozumienie.

Zadáie im to: że sie plaßzykiem konfederáciey okrywáia: do ktorę nie naleßa: y to; że sie niessußnie odzywáia do Dissidentow wßzywileiowaných: poniewaß sie nimi / tak Ewángelicy iako y Káßolicy brzydza.

Zadáie im y to: że Boga prawdziwego nie znáia: y za niezboßnych süssnie máia byði poczytáni. R. záprawde tak iest: lubo o te swoie niezboßność wilcza / owęßa stora pokrywáia: y o wierze boiey / dziwnie obłudnie gadáia. Doznalem tego sam / mieszkáiac z nimi w Krakowie.

Zadálem to iednemu z nich: że Boga prawdziwego nie zna. Rzekl on: Czemu: czym tego dowodziß? Rzektem ia: bo nie wierzyß w w TROYCĘ świętá. Odpowiedzial: Nieprawdá. Wierze ia w w TROYCĘ świętá / OYCA, SYNA, y DVCHA świętego;

tego. Zdumiałwszy się na tę odpowiedź / iuzem ledwie nie rzekł: Non longè es à Regno Dei : aż mi przyjdzie na myśl : pytał iedno dąz-
 ley / czy w pomienionych słowach / są trzy Osoby / iedną istność :
 Rzeczę on : D V C H święty nie jest Osoba : a żeby trzy Osoby mogły
 mieć iedną istność / rzecz jest niepodobna. Toż iá przeciw niemu :
 A iákoś śmieś mówić / że wierzyś w TROYCĘ świętą / po-
 nieważ wszystko Krześcijaństwo / przez TROYCĘ świętą nie co-
 innego rozumie / iedno trzy prawdziwe Osoby / iedną istność. Bo-
 sta mające : Zamilkł na to. Spytałem yo to : co trzyma o Wćies-
 leniu SYNA BOŻEGO, odpowiedział : dziwicie się srogiemu
 głupstwu waszemu : że to śmiecie twierdzić : że on Bog Najwyższy
 stał się człowiekiem : że miał Matkę : że leżał w żłobie : że łaknął :
 że zeplwany / vmazony / ukrzyżowany jest. Choćby to na wielu
 miejscách ná pisanó wyrażnemú słowu ; nie mielibyście temu wierzyć :
 ale te słowa iákołkolwiek wyłożyć : gdyż to / co twierdzić / aż strach
 słuchac. Ta niespodziana odpowiedź / rozdrażniony / plunąłwszy
 poszedłem : myśląc sobie o niezbożności tych ludzi / ktorzy wy-
 rąznym słowom Pisaná świętego niechcą wierzyć.

XXI.

Z tegoż listu / mądry / y Owezyjne miłujący Ciuis. łatwo zdo-
 lumieć może / coby ten ardentissimus Patriæ Zelator, o Atrias-
 nách / y pisał / y mówił : gdyby był ná ich prodiciones, y per-
 duelliones presentes patrzył. Perwieby był ná tym ; żeby ich
 w Królestwie nie cierpiano : a dáleko bardziej żeby ich do żadnych
 fructuosos Magistratus nie przypuszczano : nie bogácono tych
 ktorzy záwsze Heretykom / Nieprzyjacielom Koronnym / przychyl-
 nieysimi byli / niż Owezyjne.

A dla tego / żygliwy Patriæ Ciuis, tego pragne : żeby Kráckye
 y dozory dochodow Koronnych / nie byly powierzone Heretykom /
 ani Atheuskom / abo Máchtańwelistom ale samy Kátholikom. O wszystkie
 tych heretykow / to artykuł wiary : że choćby naywiecey krádli / choćby
 przysięgi wśelákie lamáli / choćby ludzi ubogich naybardziej krád-
 wdzili / choćby wzięte od Rzeczypospolitey dobrá / ná pożytek / y ná

neru um belli nieprzyjaciolom dawali / przedia wnieble beda: by-
le tedno wierzyli / ze beda zbawieni. Ktoz sie od tych czego dobro-
go spodziejwac moze / ktorzy do nieba tak seroki gosciniac maia?

Atheusowie zas / ktorzy twierdza / ze Boga niemaj: y ze dusza
ich / z ciarla / tak iako z wolu / abo zostla wyhedsy / z para gimie; y
Machiawelistowie / ktorzy o wiare / y o cnote nic niedbaia; ktor-
zych wshytko szczescie temporalis felicitas, & voluptas, ma co
respektowac / czego sie obawiac beda; zwlaszcza iesli sa Potentes,
y Favoritij? Zadne ich turamenta / zadne postrachy / przy spras-
wiedliwosci nie zatrzymajia: czynic beda cokolwiek zechca: zaczym
krzywdami y niesprawiedliwosciami Krolestwo ginac bedzie
musialo.

Boze / ktory sercami Panow naszych wladniej: day im goretszy
przeciw Wierze s. Ratcholickiej affekt: zeby wieksze o niey rozuo-
mienie zawziawszy / ad negotia publica, zazywali raczey Ratcho-
likow / niz Atheusow / abo Machiawelistow: y nizli Heretykow:
ktorych / (ach niestetyj) na to Polska bogaci; zeby swym bratryz-
kom / a Koronnym nieprzyjaciolom / y rada (iak sie to swiezo w
Boianowskiem pokazalo) y copioso belli neruo dopomagali.

Vide Domine, & visita Vineam istam: & perfice eam,
quam plantavit dextera tua. Amen.

Ze mi nad spodziejwanie troche Papietu zostalo: przadam tu przys-
wiedzionym Uniuersalom / niektore podobne: acz skrocone.

Anno 1657. 9 Martij, wydali taki Uniuersal. A. A. 9.

W Szem w obec. Etc. do wiadomosci podaję, iako za osoblinym Nay-
wyższego Pana błogosławieństwem do tej pory przybyły sprawnie-
we progressy, Króla Jego Mści Szwedzkiego Pana Jego Miłosciwego, ze
y ten Nieprzyjaciel który to Miasto Krakow aż do tego czasu na swoje y
alei Korony Polskiej ruiny w obleżeniu trzymal, poniewoli odstępować
zedsiewzięcia swego, w insey strony odstępować musi. Etc.

Tu sie chluba Trianska z powodow swoich Praktyk wydic.

Anno 1657. 29. Aprilis, Wydali znowu taki Unwersal.

W Szem wobec, &c. Ponieważ wiadomośc mam, iż niektorzy buntownicy, za pobudką nowo wydanych Unwersalów, y okazaniem na pozor napiętymi wieściami, proznan y ponna nadzieia wnięsty ludzkie łudz, y zawodzą, aby ie przez to sposobnymi uczynili do buntow, y powolnemi mieli do gwałtownych zamyśłow swoich, a zaty m do ostatniey ie zguby przywiedli. Przeto Serzaczemu się ztemu, niniejszym Unwersalem zab. ezeć mialem za potrzebną, ktorych naurząd upominam, y przestrzegam, zebyście od kup y schadzek swawolnych, y gwałtem pachnących stronili iako naybarzciey, iako od zguby dobr y żywota waszego. Nad to rządząc, zebyście na Herfey y Pryncypałty takonnych buntow, zebrana siła, y mocą sili, y onym odpor dawali, onych wytracali y gubili. W czym nie tylko pomocy od nas, ale y nagrody, nadzieie możecie miec pewną. To wiedząc, że kterybykolwiek z Poddanych Pána swego, abo Vrzednika niespokojnego poimiał, abo z swiata zglądził, ten wolnym od nas od poddanych swa wiecznymi czasy będzie uczyniony.

Tu sie wydał tychże Artianow sitis sanguinis, Procerum y Patrum Patria: ktorym nie tylko krwie rozlamem / ale y palem grozili.

Tegoż Roku 28. Junij, wydali taki Mandat.

W Szjtkim wobec, &c. Iż upatrując, iako za następniem odmiány naymnieyszey, y dawnieysze y świezsze Unwersaly moie, szczypty y prawie nieznačný skutek sprawuia; tak, że mało ich iest, w ktorychby się znawdowała chęć y wola oddawania Stacy. Przeto niniejszym, znowu obafrzając Unwersaly, wszytkich ogółem y szczegulnie káždego upominā, zeby nie płocho mierz. zcemi będąc, y chwytając się ptonnych y odległych rzeczy, a zaty m szczęście swoje na nich buduiąc, nie zaciągali na się pewne y wiśzce nad karkami swemi niebespieczeństwa y szkody. Boć przez kleskę, ktorą Polacy w Węgrzech odnie. u, dowiedziono tego wszytkiemu swiatu, iako nasze progresy Bog są na pieczy ma. Rozumieć się tu ma to Co o porażce Woyska naszeg w Węgrzech Artiani nader kłamliw wydrukowali: czego tu nie kłade: bo tego kłamliwego Skryptu miedzy ludzmi: a teź głośno po wszytkim świecie: iako sie D^{us} pr^o om od Artianow zaciągnionym / z Polska, niepowieś, S, omnes inimici tui Domine: qui autem diligunt te, sicut ortu suo splendens, rutilent. Amen.

BIBLIOTHECA
UNIV. IAGELL
CRACOVIENSIS

